

Саломе О. Ігомерехо, Сола Т. Афолабі, Соломон А. Агада, Афолабі А. Оджо

Ринкові та підприємницькі орієнтації як чинники, що визначають ефективність діяльності малих і середніх підприємств в епоху COVID-19

Пандемія COVID-19 вплинула на всі сектори економіки, включно з малими та середніми підприємствами (МСП). Однак відмічено, що тоді як деякі МСП страждають від пандемії, інші процвітають. Отож, у статті досліджується вплив ринкової та підприємницької орієнтації, а також їхніх аспектів на показники діяльності МСП в епоху COVID-19. У дослідженні використаний дослідницький метод поперечного перерізу. Дані зібрані за допомогою опитування, проведеного серед 385 власників та менеджерів малого та середнього бізнесу в штаті Лагос, Нігерія. 328 копій опитувальника, що становить 85,1%, були отримані заповненими та використані для аналізу. Результати моделювання структурних рівнянь показали, що підприємницька орієнтація та її аспекти суттєво впливають на показники діяльності малого та середнього бізнесу. Інноваційність та проактивність позитивно впливали на продуктивність, тоді як прийняття ризиків чинили негативний вплив. Також результати показують, що ринкова орієнтація та її аспекти не мають істотного впливу на показники МСП під час COVID-19. Висновки, зроблені на основі отриманих результатів, допоможуть власникам і менеджерам малого й середнього бізнесу вести свою діяльність у складних бізнес-умовах. Це також допоможе агентствам із розвитку МСП у їхніх зусиллях зі стимулювання зростання й довгострокової життєздатності МСП.

Ключові слова: МСП, орієнтація на споживача, інноваційність, продуктивність, стійкість, Нігерія

Класифікація JEL: M31, L26

Стаття знаходиться у відкритому доступі і може розповсюджуватися на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 International license, що дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії за умови наявності відповідного посилання на оригінальну версію статті.